

תהרוג תורכי-ותנוה!

הבדיחה מספרת על אמה יהודיה, הנפרדת מבנה, אשר גויס לצבא כדי להילחם בתורכים. המפקד הוא שלא תתאמץ יותר מדי, אומרת האמא בדאגה. "תהרוג תורכי — ותנוה. תהרוג עוד תורכי — ותנוה שוב. תהרוג תורכי שלישי — ותנוה." (הבדיחה ממשיכה בשאלתו של הבן: "אבל אמא, מה יהיה אם התורכי יהרוג אותי?" והאם משיבה בתדהמה: "מה פתאום? מה יש לו נגדך?")

נזכרתי בבדיחה זו שעה שישבתי ביום השלישי שעבר במיזנון הכנסת, והזמנתי "תורכי". יצאתי לרגע משיבת המליאה, כדי להשיב את נפשי. היה זה הקפה התורכי הרביעי שלי באותו יום — ולא האחרון. כי היום היה מעייף.

מכיון שהיה זה היום האחרון של שנת 1968, אולי זוהי הזדמנות טובה כדי לסקור פעם את מהלכו של יום אחד בעבודת סיעתנו.

נפגשתי עם אמנון זכרונאי בשעה 9 בבוקר, בחדר סיעתנו. שינינו כבר קראנו את עיתוני הבוקר ושמענו את החדשות. החלפנו דיעות על עיקרי הנאום בחיכוך הביטחוני הגדול שנקבע לאותו יום, וטיכסנו עצה על "שאלות" שיש להגיש. תוך שעתים החלטנו על שורה ארוכה של שאלות, אותן ניסחנו והכתבנו מיד. בין השאר:

- לשך הפנים: האם נכון כי לאחרונה שוב מזהמת **שפתיהם בתליאביב**?
- לשך התחבורה: האם נכון כי מרבית המטוסים שהושמדו במלחמת העופה בביירות היו שייכים למעשה, לחברות האמריקאיות ואחרות?
- לשך התיירות: האם פגעה ההתנקשות במטוס אל על ושאר מעשי-הטרור בתיירות בישראל ובשטחים המוחזקים?
- לשך החוץ: האם ידוע לישראל על פנייה טובייתית לאמריקה ביחס לתנאים המוצעים להסדר כפוי במרחב?
- לשך החוץ: האם נכונה הידיעה בעיתון בריטי, כי שר החוץ נפגש בלונדון עם המלך הוואיני?
- לשך הקליטה: כמה עולים הגיעו בשנה האחרונה מפולין?
- לשך האוצר: האם נכון שהממשלה העניקה מיליוני לירות לרוכשי מיפעל אילני?
- לשך הבטחון: האם נכונה הידיעה כי **חיריהאוויר המצרי** עומד להכפיל את כוחו לעומת המצב במלחמת ששת-הימים?

בשעה 11 היו לי שתי ישיבות, בשתי החברות שאני חבר בהן. ועדת-הכלכלה התחילה לדון בחוק המוצעים, ועדת השרותים הציבוריים בחוק המפגרים. אלה הם שניהם חוקים חשובים ביותר. לחוק המפגרים יש לנו הסתייגות עקרונית יסודית (אנו דורשים להטיל על המדינה את החובה הבלעדית לדאוג לקיום ולקיום המפגרים, תוך שיחזור המשפחות מעול זה), ולחוק המושבים יש לנו מאות הסתייגויות.

אחרי להיות נוכח בשתי ישיבות בעת ובקוונה אחת? היה עלי לנהוג כמו אמר-שחמת ב-מישחק סימולטאני — לרוץ הלך ונתור בין ישיבה לישיבה. (באמצע נקראתי לטלפון על ידי אישיות חשובה ביותר, שרצתה לדבר איתי באופן דחוף בעניין יוזמה סודית של סיעתנו, על רקע ביטחוני.)

בנומן השקשתי לדבריהם של ציגיי אקייס (האגודה לקיפום ילדים מפגרים) והצגתי להם שאלות, התקיימה בחדר סמוך ישיבה של ועדת-הכנסת (שאינו חבר בה), שהיתה מוקדשת כולה לנו.

תחילה היה עליה לדון בדרישתנו כי הצעת-החוק **למיזנון הבחירות** לא תעבור לי ועדת-הכספים, כפי שדרשה הקואליציה, אלא תועדה מיוחדת, שבה ישתתפו ציגיי כל ה-סיעות. נתקבלה החלטת פשרה: למנות ועדה מיוחדת, מטעם ועדת-הכספים וועדת-החוק ומשפט, שבה יהיה לפחות ציגיי של סיעה קטנה אחת.

מכאן עברה ועדת-הכנסת לספל בנושא אחר: איך לשנות שוב את **תקנון הכנסת** כדי לסתום קצת את פיגו. כיום מותר לנו לנאום 10 דקות על כל נושא. אך בחיכוך שנקבעו לו למעלה מארבע שעות, מותר לנו לדבר 15 דקות. עתה הציעו ציגיי מעייף-גח"ל להגביל אותנו ל-10 דקות בכל ויכוח. הרוב החליט על כך — ותוך כדי כך קיבל ניסוח המבטל בכלל את המינימום. כך התחיל מאבק חדש, שעוד יסעיר את הכנסת.

בשעה 13.30 באו אלי השגים של **ועדת-השלום** שהוקם עליידי אנשי "השמאל החדש" בפאריס, ואכלנו ארוחת-צהריים במסעדת-הכנסת. בשעת הארוחה שוחחנו על המצב בארץ, ועל הרכיבים לגיטימיים את השמאל החדש, שהוא עתה אנטי-ישראלי קיצוני, ליוזמת-שלום חיובית. בשעה 14.00 באו לכנסת כמאה תלמידים של **בית-ספר תיכון בדרום-הארץ**, שביקשו מראש להרצות להם על פעולת סיעתנו. הרציתה באולם-ההרצאות הרצאת-יוזם על בעיית השטחים, ועניתי לשורה של שאלות תלמידי בית-הספר אשל הנשיא על עבודתנו. (אגב, נשמח לעשות זאת לכל בית-ספר מעוניין בכך.)

בשעה 16.00 בדיקת התחילה ישיבת המליאה — והייתי אחד מארבעה ח"כים שנכחו באולם ברגע שהיו"ר הלם בפטישו. הישיבה התחילה בתשובת שרים **לשאלות**. בין השאר ענה שר החקלאות לשאלתה שלנו על **השומרת** הצליחה באזור רעננה. סגן שר הפנים ענה לשאלתה שלנו על הריסת **אתר קדוש** במגדל שליד טבריה לשם בניית מלון חדש. סגן שר הקליטה השיב לשאלתה על אי-תשלום של כסף שהובטח **לפסודנטיים**, ולשאלתה אחרת בדבר המיכשולים העומדים בפני עליית **זוגות מעורבים**. את כל המשיבים אהל שאלתי שאלות נוספות.

לאחר מכן קם ראש-הממשלה למסור את הודעת הממשלה בעניין **מאורעות אתונה** וביירות. הוא נאלץ לעשות זאת, בניגוד לרצונו, מפני שכל הסיעות הציעו הצעות דחופות לסדר-היום על נושא זה. בניגוד למה שנמסר בעיתונות, היתה סיעתנו הראשונה ששיגרה הצעה כזאת, דקות מעטות אחרי שנועד על הפסע באתונה.

בחיכוך, שהיה אומלל מאין כמוהו, קראתי רק **קריאות-ביניים** מעטות. פשוט לא היה למי ועל מה. בבוא תורי (לפי המפתח הסיעתי), נאמתי נאום על **בעיות הבטחון**, ששוסע לעיתים קרובות, ועניתי במקום לקריאות-ביניים מרובות.

בסוף הדיון עליתי שוב לרוכך כדי לקרוא הצעת-החלטה של סיעתנו. היא נדחתה, כמוברן. נדמה לי שהגיע עליי אחרי יום כזה, להינפש קצת. אחרי שהישיבה נסתיימה (בערך בשעה 21.00), הלכתי לראות סרט מיקצועי. אחרי כן חגגתי את סוף השנה (או, כדברי ח"כ דתי אחד, "ברית-המילה של ישו היהודי") במרתף של סוראמללו.

האם יבוא ה"ביטלס"?

האם מוכנה הממשלה לשקול מחדש את האיסור שהטילה — למעשה — על הופעת להקת ה**ביטלס** בישראל?
 השבוע ענה סגן שר החינוך, אהרון ידלון, על שאלתה שלנו ואמר כי בשעתו החליטה המועצה הבינמשרדית לאישר הבאת אמנים מחז"ל פה אחד שלא לאשר אישור לביטלס.
אורי אבנרי (שאלה נוספת): השאלה היא: מכיון שציג משרד החינוך והתרבות הוא חבר באותה מועצה, והחלטה היתה לפיכך — האם נציג המשרד שינה את דעתו אחרי שסיביל הקצב שנערך לאי-מכר בתל-אביב, ואם היה בכלל דיון על כך?
אהרון ידלון: הנחלת משרד החינוך אינה נוקטת עמדה בנון. הציג של משרד החינוך פועל במועצה לפי הבנתו ומצפונו. אני משער — אבל זוהי השערה אישית, שאינה קובעת דבר — שאתה יכול לצפות קדימה באופטימיות.

מי משקר?

כאשר הגיע, "חוק ועדות-החקירה" ל-קריאה סופית לכנסת, היתה ההסתייגות הקיצונית ביותר זו שהוגשה עליידי סיעתנו.

עיקרה: לא רק הממשלה תוכל להחליט על הקמת ועדות-חקירה, כפי ש-מציע החוק החדש, אלא גם הכנסת ו-בית-המשפט העליון. כל אזרח יוכל לפנות לבית-המשפט, ואם חמישה שופטים עליונים יחליטו כי דרישתו מוצדקת, יחליטו על מינוי ועדת-חקירה.

בשני הנאומים שנאמתי על נושא זה, אמרתי בין השאר:

אורי אבנרי: אם קובעים שרק המ-

שלה יכולים להקים ועדת-חקירה, הרי בכך מרוקנים את החוק מעיקר תוכנו. כמעט כל דבר השנוי במחלוקת, הטעון חקירה לטיהור האחירה הציבורית — דווקא הממשלה מעוניינת שלא יחקר. הדוגמה הבולטת היא פרשת מיכאל ברי זוהר. בריוור העלה האשמות חמורות כלפי אבא אבן. ראש-הממשלה ענה עליהן מעל דוכן הכנסת, בצורה של תשובה לשאלתה. בא בריוור, חזר על האשמותיו, והרחיב את היריעה בצירוף הוכחות. הגשתי שאלה תה נוספת לראש-הממשלה; והיום ראש-הממשלה התחמק ממתן תשובה, לדעתי ב-צורה בלתי-מכובדת, בתחבולה ממש.

יש פה עניין חיוני בחקירה, לטיהור ה-אחירה הציבורית במדינה. מה יותר חיוני מזה? היתה מלהמה. בא היסטוריון מכובד — וכולנו יודעים מי עומד מאחורי החוק המכובד הזה, אישיות ציבורית רצינית מאוד. שניים אלה מעלים האשמה חמורה ביותר: ששר-החוץ של ישראל דיווח דיווח מטעה לממשלה, ערב מלחמה, ויכול היה להביא בכיה לזורות.

אם כן: או שבריוור (והאיש העומד מ-אחוריו) צודקים, וזהו דבר המור ביותר; או שהשר אבא אבן וראש-הממשלה צודקים — ואז עצם העלאת האשמות הוא דבר המור ביותר.

יצחק רפאד: כולנו יודעים מי עומד מאחורי? אני רואה שאף אחד אינו יודע.

קריאות: נכון, אולי תגלה לנו?

אורי אבנרי: אם כן, אגלה סוד: ד"ר בריוור כיהן כדובר השר משה דיין; זה היה תפקידו במשרד-הביטחון. בתפקיד זה אסף את החומר שפירסם בספרו.

קריאה: מתי זה היה?

אורי אבנרי: זה היה באותה תקופה שאליה מתייחסים הדברים.

נתן פגד: מה הקשר בין שני הדברים?

אורי אבנרי: אם דיין ירצה להכחיש — שיכחיש. הוא כבר הכחיש כליכך הרבה דברים, שיכחיש גם את זה. הרי הוא מכיחיש כל דבר.

אם כן, הנה הדוגמה. אינני אומר מי צו-דק; אינני יודע מי צודק. אני רק אומר: יש פה פרשה המחייבת חקירה מוסמכת. כל העדים עדיין בחיים; המיטמרים עדיין טריים. אפשר לחקור, צריך לחקור. הממשלה לא תחליט לחקור. לכן, לפי ההסתייגות שלי, יכול האזרח ד"ר בריוור ללכת אל בית-המשפט-הגבוה-לצדק, יישבו חמישה שופטים, ישמעו זה העתירה, ואם השופטים יחליטו שעניין זה טעון חקירה — בית-המשפט ימנה ועדת-חקירה, אם לא ירצה למנות — לא ימנה.

אחרי מתן כמה דוגמות נוספות, חזרתי לעניין הקרוב לנו מאוד:

אורי אבנרי: ... אינני רוצה לדבר על פרשות העתיד, שכבר מתגבשות בימינו. למשל: מעל דוכן הכנסת טענתי דברים מסויימים לגבי מעורבותם של שתי ערבי-שרה-הביטחון אגר שזה לא אמתי, וראש-הממשלה אמר שזה לא אמתי, וכשניסיתי להוכיח כי מה שאמרת זה אמתי — נמחק הדבר מן הפרוטוקול.

ייתכן מאוד שבועד שנה-שנתיים ארצה ללכת לבית-המשפט ולבקש מבית-המשפט למנות ועדת-חקירה שתקבע מי אמר את האמת: אבנרי, דיין או ראש-הממשלה.

נתן פגד: למה בעוד שנה-שנתיים?

אורי אבנרי: הייתי רוצה לעשות זאת מחר בבוקר.

מובן שהסתייגויותינו נדחו.

בתשובתו, אינה עומדת בסתירה לעמדה של רוב הממשלה?

השר בגין: אני מודה על הברכה. ומי אחר שאני מעוניין בריבוי שאלות — אבקש להפגין את השאלה הנוספת לשאלה תה נפרדת.

היתה זאת דרך אלגנטית להתחמק מ-תשובה.

ארץ פלשתים, ישראל וננען

סוף-סוף זה הלך — הצלחנו בפעם ה-ראשונה להעלות את השר בלי-תיק מנחם בגין על דוכן הכנסת כדי להשיב לשאלתה.

השר בגין

שאלתנו היתה לגבי הידיעה כי השר הציג לממשלה תוכנית **להתנחלות בכל ה-שטחים המוחזקים**.

השר אישר זאת, ותוך כדי כך התפלמס עימי על כי השתמשתי (יום לפני כן) בשם "פלסטיני", בדברי על השטחים המוחזקים ועל זכויות הערבים בהם. השר טען כי השם פלסטיני — כלומר, ארץ פלשתים — הוא שם של גנאי, שהודבק לארץ עליידי אויבי ישראל לפני 2150 שנה, וכי השם הקדום הוא ארץ-ישראל. תוך כדי כך גם הזכיר את הפרק על ההיסטוריה של הצלבנים, בספרי החדש.

לא ניתן לי להיכנס לפולמוס זה במי-גרת של שאלה נוספת (אחרת יכולתי להר-כיר את העובדה כי דקא במקורות שלנו נקראת הארץ "ארץ כנען", זמן רב לפני ש-זכתה בשם "ארץ-ישראל"). שאלתי שאלה בכיוון אחר:

אורי אבנרי: קודם כל אני מברך את השר בגין על התשובה הראשונה שלו ל-שאלתה, והייתי רוצה לשאול:

לפני שבוע אישר פה השר משה דיין כי עמדתו המוצהרת, שאנו מוכנים להחזיר "הרבה, הרבה שטחים" תמורת שלום מב-טאת את עמדת הממשלה, או את עמדת רוב הממשלה. האם הידיעה שכבודו הביע כרגע,